

دیدگاه اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز در مورد عوامل مؤثر بر تغییرات نمره ارزشیابی آنان

دکتر مهری غفوریان بروجردنیا*

دانشیار گروه ایمنولوژی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

عبدالحسین شکورنیا

مربی گروه ایمنولوژی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

حسین الهام پور

مربی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز

زمینه: حساسیت امر آموزش و توجه به فرآیندهای آموزشی در دانشگاه‌ها، ضرورت ارزشیابی را که بهبود کیفیت آموزش و در نهایت بهبود کارایی و اثربخشی سیستم آموزشی کشور را به دنبال خواهد داشت، مورد تأکید قرار داده است. هر ساله در دانشگاه علوم پزشکی اهواز ارزشیابی آموزشی اساتید از دیدگاه دانشجویان، توسط مرکز مطالعات دانشگاه انجام و به اطلاع اساتید رسانده می‌شود.

هدف: این مطالعه به منظور بررسی دیدگاه اساتید غیر بالینی دانشگاه علوم پزشکی اهواز در مورد عوامل مؤثر در افزایش و یا کاهش نمرات ارزشیابی آنان که از طریق نظر خواهی از دانشجویان صورت گرفته بود، انجام شد.

روش کار: در این مطالعه توصیفی که در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ صورت گرفت، جهت جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ای پژوهشگر-ساخته، استفاده شد. از ۱۳۰ پرسشنامه توزیع شده، ۷۲ درصد آنها تکمیل و عودت داده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که حدود نیمی (۵۲/۳ درصد) از اساتید نمره ارزشیابی بالاتری را نسبت به سال گذشته کسب کردند. در بین علل افزایش نمره ارزشیابی از دیدگاه اساتید، به ترتیب "توانایی و تسلط بیشتر بر محتوای درسی" (۴۶ درصد)، "توجه به مقطع تحصیلی دانشجویان" (۲۶ درصد) و "اطلاع از نتایج ارزشیابی" (۲۳ درصد)، بیشترین مواردی بودند که اولویت اول را به خود اختصاص دادند. "شرکت در کارگاه‌های آموزش پزشکی" (۷۵ درصد)، "افزایش امکانات آموزشی" (۷۱ درصد) و "تغییر رفتارهای اجتماعی" (۶۸ درصد) بیشتر از موارد دیگر در اولویت چهارم به بعد قرار داشتند. در این مطالعه ۳۷/۴ درصد از اساتید، نمره ارزشیابی پائین تری را نسبت به سال قبل کسب کردند. این دسته از اساتید به ترتیب "تعطیلات مکرر در طول ترم" (۴۹ درصد)، "نوع درس و ماهیت آن" (۳۷ درصد) و نیز "عدم صداقت و غرض ورزی دانشجویان" (۳۴ درصد) را به عنوان بیشترین اولویت اول کاهش نمرات ارزشیابی قلمداد کردند. از نظر اساتید "زمان نامناسب تشکیل کلاس‌ها" (۹۱ درصد) از عوامل بی‌تأثیر و یا اولویت چهارم به بعد در کاهش نمرات ارزشیابی، بود.

نتیجه‌گیری: به منظور ارتقاء سطح آموزشی در دانشگاه، به نقطه نظرات اعضای هیأت علمی و تلاش در جهت رفع مشکلات و موانع آموزشی توجه بیشتری شود.

کلید واژه‌ها: نمره ارزشیابی، نظرات، اساتید، دانشگاه علوم پزشکی

*نویسنده مسؤول: اهواز، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، دانشکده پزشکی، گروه ایمنولوژی

مقدمه

امروزه در مراکز آموزشی، ارزشیابی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود، یکی از گسترده ترین و جنجالی ترین مباحث آموزشی است که به عنوان یک عامل تعیین کننده در سودمندی و اثر بخشی برنامه های آموزشی تقریباً در تمامی مراکز آموزش عالی معتبر در سطح دنیا مورد استفاده قرار می گیرد. لذا برنامه های ارزشیابی در کلیه سطوح و خصوصاً در سطح آموزش به طور خاص در حال گسترش است (۱،۲). کاربرد ارزشیابی در نظام آموزش پزشکی به دلیل لزوم تربیت نیروی انسانی کارآموده برای ارائه خدمات بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب از اهمیت ویژه ای برخوردار است (۳).

ارزشیابی در واقع بازخورد مراحل انجام یک فرآیند می باشد که بر اساس آن میزان حصول و یا عدم حصول به اهداف را می توان مورد کاوش قرار داد (۴). تدریس یک فرآیند گروهی و همچنین تعاملی دو طرفه است. لذا در طی این فرآیند، فراگیر و آموزش دهنده هر دو از همدیگر تأثیر پذیری دارند. آموزش دهنده در خصوص گرفتن باز خورد از فراگیران از طریق ارزشیابی کلاس اقدام می نماید. در مقابل سیستم آموزشی جهت دریافت باز خورد و ارزیابی میزان موفقیت برنامه درسی از ارزشیابی کیفیت آموزشی استفاده می نماید تا بتواند میزان دستیابی و یا انحراف از اهداف نهایی برنامه آموزشی را مشخص نماید (۵). بنابراین در راستای ارتقای کیفیت آموزشی، ارائه بازخورد به معلم می تواند بسیار مفید واقع شود، چرا که آگاهی نسبت به عملکرد، مقدمه ای برای تغییر رفتار خواهد بود. مطالعات عدیده که در ایران و خارج از کشور در زمینه ارزشیابی اساتید و اثرات آن بر عملکرد استاد انجام گرفته، نشان داده است که آنها در مجموع از نتایج حاصل، رضایت چندانی ندارند و بازخورد نتایج ارزشیابی را در تغییر عملکرد اعضاء هیأت علمی در حد متوسط ارزیابی کرده اند (۶-۸).

در دانشگاه علوم پزشکی اهواز هر ساله ارزشیابی آموزشی اساتید از طریق نظرخواهی از دانشجویان انجام می شود و نتایج

حاصل به صورت نمره به اطلاع رسانده می شود. گردآوری دیدگاه اساتید در ارتباط با تأثیر اعلام نمرات ارزشیابی و آگاهی مسئولین و مدیران آموزش از نقطه نظرات آنان می تواند در اصلاح فرآیند ارزشیابی استاد و هدفمندتر کردن این برنامه راهکارهای مفیدی ارائه نماید. هدف از مطالعه حاضر تعیین دیدگاه اساتید در مورد عوامل مؤثر در افزایش یا کاهش نمره ارزشیابی آنان بوده، علاوه بر این دیدگاه اساتید در مورد میزان انطباق نمره ارزشیابی با شیوه تدریس آنان مورد بررسی قرار گرفت. امید است دست اندرکاران آموزشی، از نتایج این پژوهش در جهت بهبود سیستم ارزشیابی و در نهایت ارتقاء کیفیت آموزش در دانشگاه ها استفاده نمایند.

روش کار

در این مطالعه توصیفی که در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲ در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام شد، پرسشنامه ای منطبق بر اهداف تحقیق در سه بخش تهیه و تنظیم گردید. بخش اول شامل مشخصات فردی اساتید بود. در بخش دوم، تعداد ۷ سؤال پنج گزینه ای پیرامون نظرات اساتید نسبت به بازخورد اعلام نمره ارزشیابی بود که براساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم طرح شده بود و به ترتیب با نمرات پنج تا یک نمره گذاری می گردید. بخش سوم شامل ۲۶ سؤال در زمینه عوامل مؤثر در افزایش یا کاهش نمره ارزشیابی (در هر مورد ۱۳ سؤال) از دیدگاه اساتید بود. از اساتید خواسته شده بود اهمیت این موارد را در افزایش و یا کاهش نمره ارزشیابی خود با نوشتن اعداد ۱، ۲، ۳ و ... به ترتیب از بالا به پایین اولویت گذاری نمایند. جهت تعیین میانگین اولویت ها، به ترتیب وزن ۴ به اولویت یک، وزن ۳ به اولویت دو، وزن ۲ به اولویت سه و وزن ۱ به اولویت چهار و بالاتر، داده شد. در پایان پرسشنامه نیز یک سؤال باز از اساتید خواسته شده بود، مشخص نمایند نمره ارزشیابی آنان تا چه حد بیانگر واقعیت شیوه تدریس آنان می باشد.

در زمینه دیدگاه اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز نسبت به تغییر نمره ارزشیابی آنان در مقایسه با سال گذشته، ۵۲/۳ درصد اظهار داشتند این نمره افزایش یافته، ۳۷/۴ درصد اظهار داشتند نمره ارزشیابی آنها نسبت به سال گذشته کاهش داشته و ۱۰/۳ درصد از اساتید شرکت کننده در تحقیق به این سؤال پاسخ ندادند که احتمالاً به معنای عدم تغییر نمره ارزشیابی نسبت به سال گذشته بوده است. علل افزایش نمره ارزشیابی اساتید نسبت به سال گذشته به تفکیک و به ترتیب اولویت در جدول شماره ۱ و علل کاهش نمره ارزشیابی اعضای هیأت علمی نسبت به سال گذشته نیز در جدول شماره ۲ آمده است. ۴۹ درصد از اعضای هیأت علمی، "تعطیلات مکرر در طول ترم"، ۳۷ درصد، "نوع درس و ماهیت آن" و ۳۴ درصد، "عدم صداقت و غرض ورزی دانشجویان" را به عنوان اولویت اول مؤثر در کاهش نمره ارزشیابی خود، تعیین نمودند. از نظر این دسته از اساتید "زمان نامناسب تشکیل کلاس‌ها"، "عدم به کارگیری شیوه‌های مناسب و منابع جدید" و "عدم ارائه محتوای مناسب و کاربردی" به ترتیب در ۶۱، ۴۷ و ۴۲ درصد موارد در اولویت چهارم یا بالاتر در افت نمره ارزشیابی قرار گرفت.

جدول ۱: توزیع اولویت عوامل مؤثر بر افزایش نمره ارزشیابی اعضای هیأت علمی نسبت به سال گذشته

عوامل	اولویت	۱	۲	۳	تعداد و بالاتر	میانگین رتبه‌ها
شرکت در کارگاه‌های آموزش پزشکی	۳(۵)	۸(۱۵)	۳(۵)	۴۲(۷۵)	۱/۵	
تغییر رفتارهای اجتماعی	۸(۱۴)	۸(۱۴)	۳(۴)	۴۲(۶۸)	۱/۷۶	
افزایش امکانات آموزشی	۸(۱۴)	۶(۱۰)	۳(۵)	۳۹(۷۱)	۱/۶۹	
کاهش تراکم ساعت‌های درسی	۱۰(۱۶)	۱۲(۲۱)	۴(۲)	۳۳(۵۹)	۲/۱۶	
مقطع تحصیلی دانشجویان	۱۴(۲۶)	۳(۵)	۹(۱۶)	۳۰(۵۳)	۲/۰۱	
نوع درس و ماهیت آن	۱۱(۱۹)	۸(۱۵)	۵(۸)	۳۲(۵۸)	۱/۷۶	
استفاده از نظر همکاران و تجربیات آنان	۴(۸)	۷(۱۲)	۹(۱۶)	۳۶(۶۴)	۱/۶۲	
اطلاع از نتایج ارزشیابی	۱۳(۲۳)	۴(۸)	۱۵(۲۶)	۲۴(۴۳)	۲/۱	
تجدید شیوه تدریس	۱۰(۱۸)	۱۵(۲۷)	۱۱(۱۹)	۲۰(۳۶)	۲/۱	
افزایش علاقه و دقت نظر دانشجویان	۱۱(۱۹)	۷(۱۳)	۱۱(۱۹)	۲۷(۴۹)	۲/۰	
به کارگیری شیوه‌های مناسب	۸(۱۴)	۱۵(۲۶)	۹(۱۷)	۲۴(۴۳)	۱/۹۴	
ارائه محتوای مناسب و کاربردی	۶(۱۱)	۱۶(۲۸)	۱۴(۲۶)	۲۰(۳۵)	۲/۱۴	
توانایی و تسلط بیشتر بر محتوای درسی	۲۶(۴۶)	۸(۱۵)	۲(۳)	۲۰(۳۶)	۲/۷۱	

روایی پرسشنامه توسط متخصصان و کارشناسان ارزشیابی و پایایی آن از طریق روش دونیمه سازی با ضریب ۰/۸۰ مورد تأیید قرار گرفت. فهرست اسامی دانشکده‌ها، گروه‌های آموزشی و اساتید از طریق لیست موجود در مرکز مطالعات دانشگاه تهیه گردید. پرسشنامه نهایی به همراه نتایج ارزشیابی هریک از اساتید غیربالینی (۱۳۰ نفر) که در سال تحصیلی ۸۲-۸۳ مورد ارزیابی قرار گرفته بودند، از طریق معاونت آموزشی فرستاده شد. از اساتید خواسته شد پس از تکمیل پرسشنامه و جدا کردن سربرگ آن که حاوی مشخصات آنها بود، جدا کرده و در پاکت آدرس داری که به همین منظور قبلاً تهیه شده بود قرار داده و به معاونت آموزشی عودت نمایند. ۱۰۷ پرسشنامه تکمیل و عودت داده شد (میزان پاسخ ۸۲ درصد). اطلاعات موجود در پرسشنامه‌ها بدون این‌که مشخص باشد مربوط به کدام عضو هیأت علمی است استخراج و طبقه‌بندی گردید و سپس با نرم افزار SPSS با استفاده از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و آزمون مجذور کای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

از ۱۰۷ عضو هیأت علمی شرکت کننده در این تحقیق ۳۰/۸۴ درصد از دانشکده پزشکی، ۱۴/۹۵ درصد پیراپزشکی، ۵/۶۱ درصد داروسازی، ۶/۵۴ درصد دندانپزشکی، ۱۶/۸۲ درصد بهداشت، ۵/۶۱ درصد توانبخشی و ۱۹/۶۳ درصد از دانشکده پرستاری و مامایی بودند. سابقه تدریس ۲۲/۴۳ درصد اعضای هیأت علمی زیر ۵، ۲۸/۹۷ در صد بین ۵ تا ۱۰ سال و ۴۸/۶ درصد بالاتر از ۱۰ سال بود. در مورد دیدگاه اساتید نسبت به این‌که تا چه اندازه نمره ارزشیابی، بیانگر واقعیت شیوه تدریس آنان بوده است، ۷/۵ درصد گزینه خیلی زیاد، ۹/۳ درصد زیاد، ۴۵/۸ درصد تا حدودی، ۲۵/۲ درصد کم و ۵/۶ درصد خیلی کم را انتخاب کردند و ۶/۵ درصد اساتید به این سؤال پاسخ ندادند.

می‌گیرد. نلسون (Nelson) و همکاران (۱۹۹۸) در ارتباط با ارزشیابی آموزشی بیان کردند که ارزشیابی آموزشی توسط دانشجویان به طور گسترده‌ای در مقاطع بالای آموزشی به عنوان تنها منبع معتبر اطلاعات بر آموزش تأثیر می‌گذارد (۹).

نتایج مطالعه نشان می‌دهد که بیش از نیمی از اساتید اعتقاد داشتند که نمره ارزشیابی آنها زیاد و تا حدودی بیانگر واقعیت تدریس آنان بوده است. در مطالعه دیگری که در سال ۱۳۷۵ در دانشگاه علوم پزشکی اهواز صورت گرفت حدود ۳۲ درصد اساتید اعلام نمودند که نمره ارزشیابی آنها بیانگر نحوه تدریس آنان بوده است (۱۰). نتایج مطالعه دیگری در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نشان داده است که اساتید نسبت به ماهیت ارزشیابی استاد، نگرش مثبت ولی نسبت به فرآیند اجرا و بازخورد نگرش منفی داشته اند (۱۱).

نتیجه دیگر مطالعه حاضر مشخص کرد که نمره ارزشیابی ۵۲/۳ درصد اساتید از نظر خودشان در سال ۱۳۸۰ نسبت به سال گذشته افزایش نشان داده، لیکن ۳۷/۴ درصد اساتید اذعان کردند که نمره ارزشیابی آنان نسبت به سال گذشته کاهش نشان داده است. این تغییر نمره ارزشیابی با مرتبه علمی اساتید رابطه معنی داری داشت ($P=0/01$)، به طوری که نمره ارزشیابی اعضای هیأت علمی مربی در مقایسه با اعضای هیأت دارای مراتب بالاتر، افزایش قابل توجه نشان داد. به عبارت دیگر نمره ارزشیابی اساتید با مرتبه استادیار و بالاتر در مقایسه با اساتید با مرتبه مربی کاهش بیشتری داشته است. برخلاف انتظار، سابقه تدریس اساتید در تغییر نمره ارزشیابی اساتید دخالت نداشته است. احتمالاً عوامل دیگری در تغییر نمره ارزشیابی این دسته از اساتید مؤثر بوده است. نتایج مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی ایران در ارتباط با میزان تأثیر ارزشیابی‌های مختلف بر افزایش سطح کیفی آموزش در دو دانشگاه از دیدگاه اساتید نشان داد که نمرات ارزشیابی در دو سالی که مقایسه شده بود تفاوت چندانی با یکدیگر نداشته و نمرات کلی اساتید از حد نصاب تعیین شده کمتر بوده است. عدم مشارکت اساتید در تعیین معیارهای ارزشیابی، فقدان درک

محاسبات آماری نشان داده شد که بین مرتبه علمی و نظر اعضای هیأت علمی نسبت به این که نمره ارزشیابی آنان بیانگر واقعیت شیوه تدریس آنان است رابطه ای وجود نداشت ($P=0/12$)، ولی بین مرتبه علمی و تغییر نمره ارزشیابی اساتید نسبت به سال گذشته ارتباط وجود داشت ($P=0/01$)، به طوری که نمره ارزشیابی مربیان نسبت به اساتید دارای مرتبه علمی بالاتر، افزایش قابل توجهی داشته است.

جدول ۲: توزیع اولویت عوامل مؤثر بر افت نمره ارزشیابی

اعضای هیأت علمی نسبت به سال گذشته

عوامل	اولویت	۱	۲	۳	تعداد و درصد	فراوانی
تراکم برنامه درسی	۹(۳۲)	۵(۱۲)	۵(۱۲)	۵(۱۲)	۲۱(۲۳)	۲/۰۵
کمبود امکانات آموزشی	۱۰(۲۵)	۷(۱۷)	۷(۱۷)	۷(۱۷)	۱۶(۴۱)	۲/۲۷
مقطع تحصیلی دانشجویان	۱۴(۳۳)	۱۰(۲۵)	۲(۵)	۲(۵)	۱۴(۳۴)	۲/۶
کاهش انگیزه‌ها به دلیل عملکرد نامناسب مسئولین	۹(۲۳)	۲۲(۵۴)	۵(۱۳)	۵(۱۳)	۴(۱۰)	۲/۹
ارائه مشترک درس توسط چند مدرس	۱۲(۲۹)	۱۱(۲۸)	۶(۱۴)	۶(۱۴)	۱۱(۲۶)	۲/۶
نوع درس و ماهیت آن	۱۴(۳۷)	۶(۱۵)	۵(۱۲)	۵(۱۲)	۱۵(۳۹)	۲/۴۷
عدم بکارگیری شیوه‌های تدریس مناسب و منابع جدید	۱۰(۲۶)	۸(۲۰)	۳(۶)	۳(۶)	۱۹(۴۷)	۲/۲۲
زمان نامناسب تشکیل کلاس‌ها	۶(۱۶)	۶(۱۶)	۳(۷)	۳(۷)	۲۵(۶۱)	۱/۸۲
عدم صداقت و غرض ورزی دانشجویان	۱۴(۳۴)	۷(۱۸)	۶(۱۶)	۶(۱۶)	۱۳(۳۲)	۲/۶۲
عدم ارائه محتوای مناسب و کاربردی	۸(۱۹)	۸(۲۰)	۸(۱۹)	۸(۱۹)	۱۶(۴۲)	۲/۲
تدریس در رشته غیر تخصصی خود	۸(۱۹)	۸(۱۹)	۸(۱۹)	۸(۱۹)	۱۳(۳۴)	۲/۲۷
اشکال در شیوه تدریس	۶(۱۳)	۲۰(۵۰)	۷(۱۹)	۷(۱۹)	۷(۱۸)	۲/۶۲
تعطیلات مکرر در طول ترم	۲۰(۴۹)	۷(۱۷)	۷(۱۷)	۷(۱۷)	۶(۱۶)	۳/۰۲

بحث و نتیجه گیری

به رغم اختلاف نظرهای زیادی که درباره استفاده از نظرات دانشجویان برای ارزشیابی اساتید وجود دارد، این روش کاربرد زیادی یافته است و جهت ارزشیابی استاد در سطوح آموزش عالی و در بسیاری از مؤسسات آموزشی مورد استفاده قرار

برنامه ریزی مدون اجرا می‌شود، به روش‌های سنتی ترجیح می‌دادند (۱۵).

تعطیلات مکرر در طول ترم بیشتر از موارد دیگر در اولویت اول افت نمره ارزشیابی اساتید قرار داشت. بعد از آن نوع درس و ماهیت آن و سپس عدم صداقت و غرض ورزی دانشجویان به عنوان اولویت اول این افت تعیین گردید. همچنین کاهش انگیزه‌ها به دلیل عملکرد نامناسب مسئولین و اشکال در شیوه تدریس بیشتر از بقیه موارد در اولویت دوم قرار داشت. زمان نامناسب تشکیل کلاس‌ها و تراکم برنامه درسی از نظر اعضای هیأت علمی نسبت به موارد دیگر دارای اهمیت کمتری بودند و بیشتر از موارد دیگر در اولویت چهارم قرار داشتند.

در راستای این مطالعه کرمان ساروی و همکاران از دانشگاه علوم پزشکی زاهدان به دنبال تحقیقی مشخص کردند اکثریت دانشجویان از نحوه تدریس اساتید به خصوص دروس اختصاصی راضی نبودند و عللی از جمله استفاده از شیوه‌های سنتی تدریس، غیر کاربردی بودن مطالب، عدم تسلط اساتید بر مطالب و انتقال آن و ناهمگون بودن برنامه‌ریزی آموزشی را مطرح کرده بودند (۱۶). نتایج محققین نشان می‌دهد اساتید به فرم موجود ارزشیابی استاد توسط دانشجو اعتراض دارند و معتقدند بسیاری از دانشجویان از این فرم به عنوان تسویه حساب استفاده می‌کنند و اغراض شخصی خود را اعمال می‌کنند، بنابراین نمره ارزشیابی آنها نمی‌تواند واقعی باشد. همچنین آنان بی توجهی و عدم دقت دانشجویان را در تکمیل فرم‌های ارزشیابی نیز مؤثر دانسته اند. این اساتید توصیه می‌کنند جهت کاهش سلیقه‌های شخصی روش‌های دیگر ارزشیابی در ارزیابی از استاد مورد توجه قرار گیرد تا رضایت‌مندی اساتید فراهم شود (۱۷-۱۸).

اساتید بالینی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مطالعه ای در مورد انگیزه فعالیت خود در دانشگاه بیان کردند که به کارگیری سیستم صحیح مدیریت از سوی مسئولین، تأکید بر حضور

واحد از فلسفه ارزشیابی از علل عدم موفقیت این ارزشیابی‌ها گزارش شده است (۱۲).

به دنبال نظرخواهی از اساتید شرکت کننده در تحقیق حاضر در ارتباط با عوامل مؤثر در افزایش نمره ارزشیابی نسبت به سال گذشته، موارد مطرح شده اولویت گذاری گردید. به اعتقاد اساتید توانایی و تسلط بیشتر بر محتوای درس نسبت به موارد دیگر با اولویت بیشتری بر افزایش نمره ارزشیابی مؤثر بوده است. این در حالی است که شرکت در کارگاه‌های آموزش پزشکی که برای دانشگاه هزینه‌هایی را نیز در بر دارد کمتر از موارد دیگر در اولویت اول عوامل مؤثر بر افزایش نمره ارزشیابی تعیین گردید. با توجه به این که انتظار می‌رود کارگاه‌های آموزشی در بهبود کیفیت تدریس و افزایش نمره ارزشیابی تأثیر مثبت داشته باشد، به نظر می‌رسد تجدید نظر در خصوص بهره برداری از کارگاه‌های آموزشی ضروری باشد. ۷۵ درصد اعضای هیأت علمی اعتقاد داشتند تأثیر این کارگاه‌ها در اولویت چهارم به بعد است.

تسلط استاد در درس مورد تدریس، نحوه سازماندهی و تنظیم درس، شیوایی بیان و آمادگی لازم برای رفع سؤالات دانشجویان از جمله معیارهای مهم یک استاد خوب محسوب می‌شود که در چندین تحقیق به آنها اشاره شده است (۱۲، ۱۳). هر چند که توانایی و تسلط بر محتوای درسی مهم‌ترین شاخص در ارزیابی استاد می‌باشد، با این وجود نتایج مطالعه‌ای در دانشگاه تهران نشان داد که درگیر نمودن دانشجویان در فرآیند تدریس و یادگیری از اهمیت شایان بر خوردار است (۱۴). بنابراین در گیر کردن فراگیران در ارائه مطالب آموزشی را می‌توان جزئی از تدریس در نظر گرفت که در این تحقیق به طور مستقیم مورد سؤال قرار نگرفته و مطالعات بیشتری را می‌طلبد. یکی از روش‌های تدریس، آموزش و یادگیری بر مبنای مسئله (PBL) است. در تحقیقی که بر روی دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری صورت گرفته، اکثریت دانشجویان این روش را که بر مبنای دانشجو-محوری و هدایت مدرس با

توجه بیشتر مسؤولین دانشکده‌ها به این امر، تهیه ابزار مناسب ارزشیابی، اصلاح فرآیندهای اجرایی ارزشیابی و برطرف کردن نقایص آموزشی موجود از دیدگاه اساتید، به‌کارگیری نتایج حاصله از ارزشیابی برای مشاوره و اصلاح عملکرد اساتید، بالا بردن ضرورت ارزشیابی و اهمیت آن در بین اساتید و دانشجویان از جمله عواملی هستند که موجب پر بار شدن و ارتقاء کیفیت آموزشی می‌شوند.

بیشتر مسؤولین در حوزه‌های آموزشی به عنوان الگویی برای سایر اساتید، تامین امکانات رفاهی برای اساتید در ارتقاء کیفیت آموزش مؤثر می‌باشد (۱۹). این یافته با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد، ۷۷ درصد اساتید کاهش انگیزه‌ها به‌دلیل عملکرد نامناسب مسؤولین را اولین و دومین علل کاهش نمره ارزشیابی خود معرفی نموده‌اند. با توجه به این‌که ارزشیابی از اجزاء لاینفک آموزش می‌باشد

منابع

1. Gay LR. Educational evaluation and measurement. 2nd ed. Maxwell Macmillan: International Company; 1991.
۲. شکر آبی ربابه، بیابانگردی زینب. ارزشیابی. مجله آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی ۱۳۷۹، سال دوم، شماره اول: ۴۵-۴۱.
۳. سیف علی اکبر. روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، ویرایش دوم. تهران: نشر دوران؛ ۱۳۷۶: ۱۰۳-۶۸.
4. Thorn GS, Scott CS, Beard JJ. Assessing faculty of performance: final project Monmouth: Oregon State system of higher education teaching research division. 1976.
5. O'Connell W R, Smart SS. Improving faculty evaluation: a trial in strategy. Atlanta: Southern Regional Education board 1979: 43.
۶. حاجی آقا جانی سعید. نظرات استادان دانشکده پرستاری و مامایی در مورد اثر ارزشیابی دانشجویی بر چگونگی تدریس آنها در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی استان اصفهان ۱۳۷۷، سال سوم، پیوست ۱: ۳۸-۳۶.
۷. غفوریان بروجردنیا مه‌ری، شکورنیا عبدالحسین، الهام پور حسین. بازخورد اعلام نتایج ارزشیابی دانشگاه علوم پزشکی اهواز در بهبود کیفیت تدریس آنان از دیدگاه خودشان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۲. شماره ۱۰: ۴۵-۴۱.
8. Bolivar A. Student teaching evaluation: options and concerns. Journal of Construction Education 2000; 5(1): 20-29.
9. Nelson MS. Peer evaluation of teaching an approach whose time has come. Acad. Med. 1998; 73: 4-5.
۱۰. شکورنیا، عبدالحسین، مظفری علیرضا، مطلق محمد اسماعیل. بررسی نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز نسبت به ارزشیابی استاد در سال ۱۳۷۵، ویژه‌نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله دانشکده پزشکی ۱۳۷۹: ۶۳.
۱۱. توتونچی مینا، چنگیز طاهره، عالی پور لیلی، یمانی نیکو. نظرات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به ارزشیابی استاد. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۵؛ دوره ۶، شماره اول: ۳۱-۲۳.
۱۲. احتسابی علیرضا، مشیری زهرا، بقایی رحیم. بررسی یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳۸۴: ۱۱۰.

۱۳. ظهور علیرضا، اسلامی نژاد طاهره. شاخص‌های تدریس اثر بخش استاد از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان. مجموعه مقالات ششمین همایش آموزش پزشکی تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۱۳۸۲: ۷۴.
۱۴. نیکبخت نصر آبادی علیرضا، پارسا یکتا زهره. نقدی بر ارزشیابی استاد در دانشگاه علوم پزشکی تهران. ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله دانشکده پزشکی، آبان ماه ۱۳۷۹: ۷۲.
۱۵. نوحی عصمت. بررسی عوامل موفقیت و بازدارنده یادگیری بر مبنای مسئله (PBL) از دید دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری. هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳۸۴: ۱۰.
۱۶. کرمان ساروی فتیحه، رزاقی عبدالواحد، سلجوقی محمد مهدی. بررسی کیفیت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان از دید دانشجویان و ارائه راهکارها جهت بهبود وضعیت. پنجمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۱؛ شماره هفتم: ۹۹.
۱۷. کریمی حسین، ندوشن حسین هادی، احرامپوش محمد حسن، عقیلی حسین. بررسی نظرات اعضای هیأت علمی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از فرم ارزشیابی و ارائه راهکارهای جدید. هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳۸۴: ۱۱۴-۱۱۳.
۱۸. عرب خردمند ع، حاجی آقا جانی س. بررسی نظر مدرسین دانشگاه علوم پزشکی سمنان درباره اثر ارزشیابی بر شیوه آموزش و رضایت آنان از ارزشیابی. مجله طب و تزکیه ۱۳۷۶؛ شماره ۲۶: ۳۰-۲۶.
۱۹. سلمانزاده حسین، ملکی مهناز. بررسی نظرات اساتید بالینی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران در مورد انگیزه فعالیت آنان در دانشگاه، ۱۳۸۰. پنجمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۱؛ شماره هفتم: ۷۲.

The Opinions of Academic Members of Ahvaz University of Medical Sciences about the Effective Factors on their Evaluation Score Variations

Mehri Ghafourian Boroujerdnia, Ph.D.*

Associate Professor of Immunology Dept. of Medical School, Ahvas University of Medical Sciences

Abdol Hossein Shakurnia M.Sc.

Lecturer of Immunology Dept., Medical School, Ahvas University of Medical Sciences

Hossein Elhampour M.Sc.

Lecturer of Educational and Psychological school, Shahid Chamran University of Ahvaz

Background: Considering the importance of educational processes in our universities, evaluation of academic members in order to improve their teaching quality is highly necessary. In Education Development Center of Ahvaz University of Medical Sciences, evaluation of academic members by students is performed annually through questionnaires and the results are reflected to the teachers.

Objective: To determine the opinions of teachers about the effective factors on variations of their evaluation score during the academic year of 2003-2004 in comparison to the previous year.

Methods: In this descriptive study a researcher-made questionnaire was prepared and distributed among 130 non- clinical academic members of whom 72% filled and returned the questionnaires. Data were analyzed by computing frequency, percentage and Chi-square test.

Results: About half of the teachers (52.3%) gained a higher evaluation score in comparison to the previous year and they believed that the most important factors causing this increase have been respectively more proficiency in educational program content (46%), considering students' program level (26%), knowing the results of previous evaluation (23%), participating in medical education workshops (75%), improvement of educational facilities (71%) and alteration in social behavior (68%). Among all teachers, 37.4% gained a lower score comparing to the previous year and according to them frequent holidays during the academic semester (49%), type of course and its nature (37%) and students dishonesty in evaluating teachers (34%) had been the most important factors affecting decrease in their evaluation score, while inappropriate class time (91%) had not been effective in this regard.

Conclusion: In order to improve the quality of educational programs, considering academic members' suggestions and trying to resolve educational problems are highly recommended.

Key words: Evaluation Mark, Opinion, Academic Member, Ahvaz University of Medical

***Correspondence:** Immunology Dept., Medical School, Jondi Shapour University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

• **Tel:** 0611-3367543-50

• **Fax:** 0611-3330562

• **Email:** Mehri_Ghafourian@yahoo.com